

7. Pro proekt "Zhyvemo v demokratiyi". URL: <https://www.living-democracy.com.ua/> (data zvernennya: 27.03.2018).
8. Ya u sviti. Navchal□na prohrama dlya zahal□noosvitnikh navchal□nykh zakladiv 3–4 klasy (onovleno). URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.htm/> (data zvernennya: 1.09.2019).

Васютина Т. Н., Телецька Л. И. Направления подготовки студентов специальности "Начальное образование" к формированию у учеников основ гражданской компетентности.

В статье раскрыты особенности реализации Концепции развития гражданского образования в Украине в процессе профессиональной подготовки студентов специальности "Начальное образование". Основное внимание сосредоточивается на развитии у будущих учителей собственной гражданской компетентности и их подготовке к формированию основ данной компетентности у учеников. Отмечены особенности осуществления формального, неформального и информального гражданского образования на факультете педагогики и психологии в НПУ имени М. П. Драгоманова. Описано нововведение в преподавании дисциплин "Основы природоведения и обществоведения", "Методика обучения образовательной отрасли "Гражданская и историческая"", которые непосредственно реализуют составные Концепции развития гражданского образования в Украине.

Ключевые слова: гражданская компетентность, подготовка будущего учителя начальной школы.

Vasiutina Tetiana, Telets'ka Liudmila. Directions of preparation of students of speciality "primary education" to forming for the students of bases of civil competence.

The article describes the essence of the concept of "civic competence", here are given the examples of its formation in the Concept of development of civic education in Ukraine, its structure as a personal formation.

Implementation of this Concept in the process of preparing future teachers of primary school in the pedagogical university, provides the following tasks: inclusion in the standards of higher education, in particular, the specialties that provide the qualification of a teacher, civic competencies; theoretical and practical training for the implementation of civic education in the field of formal, informal and informal education; development of new models of education and training, new teaching materials for conducting classes and practical mastering of new training methods in civic education.

The specified tasks in the preparation of future specialists in the pedagogical university are implemented through the cycles of disciplines: humanitarian and socio-economic; fundamental, natural sciences; professional and practical training. Their content, forms, methods and means of teaching form a formal component of civic education in the pedagogical university. Non-educational activities of students (volunteering, self-government, etc.) are part of informational and informal civic education.

The main emphasis in formal civic education on the training of the future teacher is done on the reorientation of classes at lectures and practical classes with the elements of trainings. The most common types of work are exercises from all groups of interactive teaching methods: cooperative – learning in rotational pairs, work in small groups; collective-group – discussion of the problem in the general circle, unfinished sentences, brainstorming; situational simulation – playing situations by roles; processing of discussion issues – "take the position", continuous scale of thoughts, discussion.

The result of work on the implementation of the Concept of Development of Civic Education in the process of preparing future teachers of primary school is to master students: 1) knowledge of the nature and features of the activities of social institutions, processes and structures in society; 2) knowledge of the fundamental rights and freedoms of citizens in a democratic society; 3) knowledge and ideas of man about himself, perceiving himself as a social subject, etc.; 4) knowledge of universal norms and values, as well as norms (habits, customs, traditions, laws, etc.) in various spheres and branches of social life – national, political, religious, economic, spiritual, etc.; 5) abilities and skills of effective social interaction (possession of verbal and non-verbal means of communication, mechanisms of mutual understanding in the process of communication); 6) the ability to collect content rationally, forms, methods and methodical techniques for the formation of civic and social competences in junior pupils in the integrated subject "I explore the world".

Keywords: civic competence, preparation of the future teacher of primary school.

УДК 373.3.011.3-051]:81'35:005.336.2

Вітюк В. В.

ОСНОВНІ ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРАВОПИСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Автор статті наголошує на соціальній необхідності у підготовці якісних, конкурентоспроможних майбутніх учителів початкової школи, які не лише володіють фаховими знаннями й професійними якостями, а й прагнуть до особистісного саморозвитку та самовдосконалення. Дослідниця вважає, що

одним із шляхів вирішення окресленої проблеми є пошук нових підходів до навчання мовознавчих дисциплін у сучасних закладах вищої освіти.

У статті проаналізовано лінгвометодичні визначення терміну “підхід”, подано власне трактування поняття “лінгводидактичний підхід”, проаналізовано основні лінгводидактичні підходи до формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи в площині мовознавчих дисциплін.

Ключові слова: компетентнісний підхід, комунікативно-діяльнісний підхід, когнітивно-комунікативний підхід, особистісно-діяльнісний підхід, системний підхід, синергетичний підхід, текстоцентричний підхід, аксіологічний підхід, соціокультурний підхід, правописна компетентність майбутніх учителів початкової школи.

Соціально-економічні зміни в Україні, потреба суспільства у забезпеченні якості освіти відповідно до міжнародних вимог, підготовка конкурентоспроможних фахівців на сучасному ринку праці зумовлюють розроблення й реалізацію нових концептуальних підходів щодо формування майбутніх учителів початкової школи. Метою освітнього процесу педагогічних закладів освіти є не лише засвоєння сукупності базових знань, розвиток професійних якостей, а й формування комунікативних умінь, уміння працювати в інформаційному світі, нестандартно критично мислити, здатність креативно вирішувати складні питання у майбутній фаховій діяльності. По-справжньому успішним фахівець може стати за умови, якщо він здійснює свою професійну діяльність не тільки краще або швидше за інших, а й робить по-іншому, креативно, якісно, постійно розвиваючи й оновлюючи себе. Саме тому треба перебудовувати педагогічну свідомість та готувати студентів до роботи в умовах жорсткої конкуренції. Відтак, студентів необхідно донести тезу про доцільність постійного саморозвитку, особистісного самовдосконалення, самоконтролю за власним мовленням, прагнення до творчого зростання, адже, як стверджує М. Пентиліук, “завдання вищої школи – надання можливості саморозвитку особистості, сприяння пошуку власної індивідуальності, самореалізації, що є головним у мовній освіті і професійній підготовці” [15, с. 16].

Окреслена проблема набуває актуальності у сучасних науково-методичних дослідженнях. Зокрема, формуванню мовно-комунікативної компетентності студентів присвячені праці З. Бакум, Н. Голуб, О. Горошкіної, С. Карамана, К. Климової, О. Копусь, Л. Мамчур, Л. Мацько, М. Оліяр, С. Омельчука, Н. Остапенко, М. Пентиліук, О. Селіванової, О. Семенов, Т. Симоненко, Л. Струганець, І. Хом’яка, Г. Шелехової та ін. Протягом останніх десятиліть питання правописної грамотності здобувачів освіти розглянуто в різних аспектах: роботу над орфографічними помилками описано в працях О. Біляєва; авторські розробки вивчення морфології презентовано М. Бардаш; опрацювання орфографічного матеріалу на фонетико-орфоепічній основі висвітлено в наукових розвідках Л. Симоненкової, М. Вашуленка, О. Караман; систему вправ залежно від лінгвістичної природи написань в умовах близькоспоріднених мов охарактеризовано в дисертаційному дослідженні О. Хорошковської; технологію формування у школярів орфографічних навичок у зв’язку з різними структурними рівнями української мови в умовах інтерференційного мовленнєвого середовища представлено у дослідженнях І. Хом’яка; навчання української орфографії у зв’язку з вивченням будови слова і словотвору розглянуто в працях С. Яворської, О. Коломійченко.

Мета статті – з’ясувати сутність поняття “підхід”, “лінгводидактичний підхід”, проаналізувати основні лінгводидактичні підходи до формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

У сучасних наукових дослідженнях найголовнішими аспектами мовної освіти студентів вважають термінологічний, лексикографічний, граматико-стилістичний, фахово-прикладний [2]. Застосування названих аспектів для професійно спрямованої мовознавчої підготовки студентів педагогічної спеціальності, на наш погляд, є цілком доречним, оскільки тоді процес навчання стане більш ефективним і професійно зорієнтованим, у ньому буде максимально враховано наукові та професійні потреби майбутнього фахівця Нової української школи, міжпредметні зв’язки між лінгвістичними й фаховими дисциплінами, загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, що відповідно зумовить пошук нових підходів до навчання мовознавчих дисциплін у сучасних закладах вищої освіти.

Передусім уточнимо поняття “підхід” у лексикографічних і лінгвометодичних дослідженнях. За Великим тлумачним словником, *підхід* – це “сукупність, способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на кого-, що-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь [5, с. 969]. У педагогіці Г. Селевко трактує це поняття як методологічну орієнтацію вчителя, яка спонукає до використання певної характерної сукупності взаємопов’язаних ідей, понять і способів педагогічної

діяльності [17, с. 48], доводячи, що воно є комплексним і до його складу входять три компоненти: основні поняття, що використовуються в процесі навчання; принципи як вихідні положення чи головні правила здійснення педагогічної діяльності; методи й прийоми структурування освітнього процесу [17, с. 48]. Н. Голуб переконує, що підхід – світоглядна категорія, яка “відображає соціальні настанови суб’єктів навчання як носіїв суспільної свідомості; як глобальна й системна організація й самоорганізація освітнього процесу; як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання” [6, с. 2]. С. Омельчук трактує поняття “підхід” як найвищий щабель в ієрархії лінгводидактичних категорій, що об’єднує інші категорійні поняття. Учений розглядає “підхід” як методологічну категорію лінгводидактики, що позначає складне багатовимірне явище, системну сукупність якого становлять принципи, технології, методи, прийоми, засоби й форми навчання, яке характеризується концептуальністю, процесуальністю, системністю, керованістю й дієвістю [14, с. 3-4]. Дослідник спроектує “підхід” на різні сфери застосування: “підхід є категорією філософською, підхід до навчання □ терміном педагогічним, підхід до навчання мови □ терміном методичним (лінгводидактичним)”, а також подає класифікацію та предметний показник підходів до навчання української мови [14, с. 5-6]. Дослідник зауважує, що українська методична наука й практика оперує понад 40 видами підходів до навчання мови, які зазнають змін, оновлюються й удосконалюються та вимагають наукового обґрунтування й розроблення методичного супроводу для ефективного втілення їх у практику навчання. Підходи до навчання дослідник об’єднав у три тематичні групи: 1) за способом суб’єктної організації навчальної діяльності (з погляду суб’єкта навчання мови) – діяльнісний, індивідуальний, компетентнісний, особистісний, особистісно орієнтований, особистісно-діяльнісний підходи; 2) за способом організації засвоєння навчального матеріалу з мови – дедуктивний, диференційований, індуктивний, когнітивний, комунікативно-діяльнісний, системний, системно-лінгвістичний (системно-мовний); 3) за характером добору й подання лексико-граматичного матеріалу – професійно спрямований, соціокультурний, текстоцентричний, текстоцентрично-дискурсивний, функційний, функційно-стилістичний підходи [14, с. 7].

У науковій розвідці ми будемо оперувати терміном “підхід до навчання української мови”, або лінгводидактичний підхід. У межах нашого дослідження визначаємо лінгводидактичний підхід як системно-інтеграційний комплекс взаємопов’язаних ідей, принципів, форм, методів, прийомів навчання відповідно до конкретної освітньої мети – формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи у контексті вирішення завдань Нової української школи.

Аналіз наукових праць засвідчив, що сьогодні в педагогіці й лінгводидактиці вищої школи немає єдиної класифікації підходів до навчання. Так, в “Українському педагогічному словнику” виокремлено індивідуальний, особистісний і системний підходи [7]. У підручниках із педагогіки представлено особистісний, діяльнісний, системний, гуманістичний, ресурсний, синергетичний, психологічний, аксіологічний, компетентнісний та ін. У підручнику “Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах” за редакцією М. Пентилюк подано класифікацію підходів: традиційних (лінгвістичний, педагогічний, психологічний, моральний, естетичний) та інноваційних (народознавчий, етнопедагогічний, культурологічний, діялісно-орієнтований та ін.) [13, с. 23-27]. У “Словнику-довіднику з української лінгводидактики” наголошено на необхідності врахування під час навчання мови діялісного, когнітивно-комунікативного, компетентнісного, комунікативно-діялісного, особистісно орієнтованого, функційного, функційно-стилістичного підходів [19]. На нашу думку, саме інтеграція традиційних та інноваційних підходів може забезпечити об’єктивний результат сучасних наукових досліджень.

Необхідно відзначити, що кожен окремо взятий підхід є якісно новим способом вивчення досліджуваного явища, але жоден із них не є універсальним. Правописна компетентність майбутніх учителів початкової школи є складним цілісним особистісним утворенням, всебічне дослідження якого неможливе засобами одного методологічного підходу. Лише комплекс підходів, на наше переконання, дасть змогу вийти за межі звичних стереотипів наукового мислення, всебічно проаналізувати реальну проблему, одержати об’єктивні дані щодо її сутності, визначити закономірності, принципи та стратегію вирішення, а це, зі свого боку, дасть змогу забезпечити належний професійний рівень освіти.

Аналіз педагогічних і лінгводидактичних джерел дає підстави визначити низку підходів, що стали пріоритетними в процесі формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи в площині мовознавчих дисциплін: компетентнісний, комунікативно-

діяльнісний, когнітивно-комунікативний, особистісно орієнтований, системний, синергетичний, текстоцентричний, аксіологічний, соціокультурний.

У сучасній вищій освіті одним із пріоритетних підходів визначено *компетентнісний*, про необхідність урахування якого наголошують педагоги (І. Бех, Н. Бібік, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, І. Родигіна, О. Савченко, В. Химинець та ін.) й лінгводидакти (З. Бакум, Н. Голуб, О. Горошкіна, І. Дроздова, О. Караман, С. Караман, О. Копусь, Л. Овсієнко, Н. Остапенко, М. Пентилюк, О. Семенов, Т. Симоненко, І. Хом'як та ін.).

Компетентнісний підхід представляє в освіті вищої школи перехід від етапу здобуття знань до етапу їх самореалізації, кінцевою метою якого є усвідомлення значущості вибраного фаху, а його визначальними процесуальними ознаками, як уважає Н. Голуб, є суб'єкт-суб'єктна співпраця учасників навчання; збагачення діяльнісного компонента; відповідальність здобувача освіти за якість виконаної роботи, його самонавчання й самовиховання; впровадження індивідуальних технологій і обґрунтоване прийняття нестандартних шляхів вирішення завдань; використання прикладів із власного життя, проектування; диференціювання завдань і методів [6, с. 7]. Науковець доводить, що в основі компетентнісного підходу – спільна, взаємозлагоджена праця викладача й студента, за якої перший координує й спрямовує освітній процес, є мотиватором, створюючи проблемні ситуації й демонструючи неординарні способи їх вирішення, тим самим спонукаючи брати активну участь у процесі навчальної діяльності. Студент сприймає інформацію, аналізує й переробляє її на основі окресленої проблеми, продукуючи власні думки й висловлюючи особисту позицію, яка не завжди збігається з поглядом педагога, обґрунтовує її. В основі компетентнісного підходу – підготовка якісного фахівця, який здобуває освіту протягом усього життя, самовдосконалюється в умовах швидкозмінного суспільства.

Комунікативно-діяльнісний підхід є одним із провідних у мовній освіті, що забезпечує усвідомлену реалізацію комунікативної функції мови. Він полягає в такій організації навчання, коли засвоєння мови відбувається безпосередньо в процесі комунікативної (реальної чи модельованої) діяльності з метою оволодіння комунікативними вміннями і навичками. Комунікативно-діяльнісний підхід спрямований на формування комунікативної компетентності – здатності користуватися мовою залежно від конкретної ситуації. Форма подання теоретичних відомостей з правопису та їх опрацювання за комунікативно-діялісним підходом орієнтує студентів не так на запам'ятовування, як на усвідомлене засвоєння способів застосування теорії в мовленнєвій діяльності.

М. Пентилюк стверджує, що комунікативно-діялісний підхід “передбачає врахування: 1) потреби у спілкуванні; 2) мотивів акту спілкування; 3) обставин, за яких здійснюється комунікація” [13, с. 47]. Комунікативно-діялісний підхід вимагає від викладача створення таких умов під час опрацювання правописного матеріалу, які б спонукали студентів спілкуватися, доводити свої переконання, впливати на позиції учасників комунікації, враховуючи мотиви, умови, обставини, за яких здійснюється комунікація, кількість комунікантів, їхні вікові, соціальні та психологічні особливості.

Комунікативно-діялісний підхід знаходить своє відображення в теорії мовленнєвої діяльності (створення тексту), тому він тісно пов'язаний із текстоцентричним, який, на думку М. Пентилюк, О. Петрук, Г. Шелехової, має дещо вужчий дидактичний діапазон, ніж комунікативно-діялісний [20, с. 9].

Основою *когнітивно-комунікативного підходу* є положення Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, де визначено підходи до навчання мови; рівні володіння мовою; розвиток комунікативних мовленнєвих компетенцій (комунікативні складники) на основі різних контекстів, для яких характерна когнітивна організація й спосіб зберігання (когнітивні складники) [8, с. 164-165]; Концепція мовної освіти, в якій заявлено, що “в Україні функціонує система неперервної мовної освіти, підкріплена вираженою мовною політикою держави, спрямованою на досконале володіння рідною мовою кожним її носієм, обов'язкове оволодіння державною українською мовою всіма громадянами” [11]; концептуальні засади когнітивної й комунікативної методики (М. Пентилюк, О. Горошкіна, А. Нікітіна), де визначено, що “мова існує в свідомості людей і реалізується в мовленні □...□, доля мови залежить від її носіїв” [15, с. 8].

Особистісно орієнтований підхід передбачає дослідження процесу формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи з позиції спрямування на особистісний розвиток студента засобами навчальної діяльності, з урахуванням індивідуальних психологічних особливостей кожного студента, його потенційних здатностей до навчання, прагнення до

самовдосконалення. В особистісному аспекті цей підхід передбачає розроблення для кожного студента індивідуальної (особистої) траєкторії формування графічних умінь і навичок, удосконалення орфографічної та пунктуаційної грамотності.

В основі *системного підходу* покладено поняття “система”, тому для розкриття сутності системного підходу необхідно уточнити розуміння дефініції “система”. У сучасних довідникових джерелах система трактується як ціле, складене з частин; з’єднання; безліч елементів, що перебувають у відносинах і зв’язках один з одним, які утворюють певну цілісність, єдність [5].

Найбільш повно розуміння системного підходу і його аналіз представлений в роботах В. Афанасьєва, який визначив систему як сукупність об’єктів, взаємодія яких викликає появу нових інтегративних якостей, невластивих окремо взятим [1, с. 30], та окреслив взаємозалежні аспекти, що в сукупності та єдності складають системний підхід. Такими аспектами, на думку вченого, є: 1) системно-елементний, що відповідає на запитання, з чого (яких елементів, компонентів) утворена система; 2) системно-структурний, який розкриває внутрішню організацію системи через спосіб взаємодії утворюючих її компонентів; 3) системно-функціональний показує, які функції виконує система та компоненти, що її утворюють; 4) системно-комунікаційний розкриває взаємозв’язок даної системи з іншими по горизонталі і по вертикалі; 5) системно-інтегративний, що показує механізми, фактори збереження, удосконалення і розвитку системи; б) системно-історичний (еволюційний) відповідає на запитання як, яким чином виникла система, які етапи проходила у своєму розвитку, які її історичні перспективи [1, с. 43-55].

Системний підхід надає можливість сприймати і досліджувати процес формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи як систему, єдине ціле в усій її складності, з усіма зв’язками і змінами, дає можливість структурувати цей процес й виділяти в ньому складові компоненти, їх системоутворювальні зв’язки і відносини; визначати, що в системі є стійким, а що змінним, головним і другорядним. Ефективність і доцільність системного підходу у дослідженні формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи полягає у тому, що він дає змогу схарактеризувати його як самостійну, відкриту багатокомпонентну цілісну систему, яка постійно розвивається і змінюється під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників.

З позиції синергетики будь-яке природне чи соціальне явище можна розглядати як самоорганізовану, цілісну систему, що здатна переходити від хаосу до впорядкованості всіх елементів. Синергетика наповнює новим змістом поняття хаосу як деякої надскладної впорядкованості, що існує неявно, потенційно, і може проявитися у великому багатоманітті впорядкованих структур [18, с. 213]. Аналіз наукових праць (Б. Гершунський, В. Ігнатова, В. Кремень, І. Пригожин, Г. Хакен, Г. Цукерман, О. Чалий та ін.) свідчить, що синергетика допомагає зрозуміти, як виникають нові ідеї, знання, досвід як в окремої особистості, так і в групі. Синергетичний підхід орієнтує на зміну характеру взаємодії дослідника й учасників експериментальної роботи. Дослідник не протистоїть педагогічній системі як чомусь зовнішньому, а перетворюється у відповідний суб’єкт (частину) системи, на яку він впливає. Дослідник, що працює із системними педагогічними об’єктами (суб’єктами), в які він сам не включений, не тільки трансформує ці об’єкти, але й змінює свої власні зв’язки й функції [16, с. 264].

Синергетичний підхід дає змогу розглядати процес формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи як систему, що є відкритою і здатною до самоорганізації і саморозвитку. Синергетичний підхід пояснює механізм формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи з позиції можливостей самих студентів і вимагає розглядати цей процес як відкриту систему, здатну до самоорганізації. Відповідно до визначеного підходу самоорганізація у формуванні правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи відбувається через взаємодію і взаємний обмін інформацією учасників освітнього процесу між собою; активну синергетичну ініціативу студентів, їх прагнення до самовдосконалення, самореалізації, підвищення ефективності професійної підготовки; здатності педагогічної системи забезпечувати шляхи формування правописної компетентності студентів без примусу, натисків ззовні, тобто через діалогічну взаємодію суб’єктів освітнього процесу, зорієнтованість на їх творчий саморозвиток.

Дослідники сучасної методики навчання української мови (З. Бакум, М. Вашуленко, Л. Варзацька, Н. Голуб, О. Горошкіна, Л. Мацько, В. Мельничайко, А. Нікітіна, М. Пентилук, К. Пономарьова та ін.) надають перевагу текстовій основі навчання мови, тому що текст є не лише засобом долучення здобувачів освіти до матеріальної й духовної культури українського народу,

його історії, звичаїв, розвитку духовного світу особистості, її національної свідомості, а на основі тексту як комунікативної одиниці мови пізнаються мовні явища та засоби, формується система мовних понять, а відтак і правописна компетентність, оскільки мовна теорія засвоюється не у вигляді окремих понять і правил, а цілісно в практично-діяльній формі на основі дібраних навчальних текстів, різноаспектній роботі з текстами та побудові на їх основі власних висловлень різних типів, стилів і жанрів мовлення.

З. Бакум вважає, що текстоцентричний підхід може реалізовуватися в таких напрямках: текст є засобом пізнання мови як поліфункційного явища; текст є найважливішим засобом долучення до української культури; текст є мовленнєвим витвором, результатом використання системи мови, оскільки на його засадах вивчається мова в дії; текст – основний засіб оволодіння усними й писемними формами українського мовлення, мовленнєвою діяльністю в усіх її видах (читання, говоріння, аудіювання, письмо), на його основі формується комунікативна компетентність; текст є засобом створення ситуацій, на основі яких здійснюється реальне спілкування [3, с. 85].

Текстоцентричний підхід передбачає використання тексту як основного дидактичного матеріалу, засобу засвоєння мови, створення власних висловлень (текстів) у конкретній мовленнєвій діяльності. Майбутні учителі початкової школи повинні вміти аналізувати, інтерпретувати, досліджувати і створювати різностильові тексти змістовно глибоко й аргументовано, структурно чітко й послідовно, дотримуючись пунктуаційних і орфографічних норм сучасної української літературної мови.

З погляду педагогічних досліджень *аксіологічний підхід* спрямовує особистість на осмислення значущих цінностей, на їх вибір, що в перспективі будуть відповідати її інтересам, меті, імпонуватимуть майбутній професійній діяльності. На думку В. Ільїна, аксіологічний підхід розкриває цінності “як сутнісні сили особистості, її інтелектуальний, моральний, творчий потенціал, що виражається в здатності вільно орієнтуватися в складних соціальних і професійних ситуаціях, обирати та здійснювати інноваційні процеси” [9, с. 101-107].

Аксіологічний підхід дає змогу розглядати формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи крізь призму ціннісно-сислового ставлення особистості до правопису української мови як обов’язкової норми кожного свідомого громадянина, тому завданням закладу вищої освіти є підготовка фахівців, які добре володіють нормами писемного мовлення.

В основу застосування *соціокультурного підходу* покладено розуміння того, що становлення правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи неможливе без урахування рівня духовної, інтелектуальної та особистої культури, поваги чи зневаги до рідної мови, соціальних умов, комунікативного середовища, в якому виріс і сформувався чи в майбутньому працюватиме студент.

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень з означеної проблеми. Отже, майбутні учителі початкової школи, з одного боку, усвідомлюють соціальне значення обраного фаху, уявляють перспективи його здобуття й власної самореалізації, що є першочерговим завданням закладів вищої освіти в контексті вимог Нової української школи та в умовах інтеграції в європейський освітній простір, а з другого – можуть вільно самовиразитися літературною державною мовою в усній та писемній формі, аргументовано висловлювати власні думки, дотримуючись правописних норм сучасної літературної мови, стежити за власним мовленням і культурою спілкування оточення. Досягнути бажаного результату можна, на нашу думку, за умови врахування лінгводидактичних підходів до навчання сучасної української літературної мови, зокрема її правописної системи. Складність і багатогранність формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи обумовлює необхідність використання сукупності лінгводидактичних підходів, що забезпечують отримання об’єктивної, достовірної інформації і дають змогу створити цілісну картину визначеної лінгводидактичної проблеми, окреслити принципи та стратегію її вирішення, щоб забезпечити належний професійний рівень освіти.

Використана література:

1. Афанасьєв В. Г. Системность и общество. Москва : Политиздав, 1980. 368 с.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990. 232 с.
3. Бакум З. П. Текстоцентризм у сучасній системі принципів навчання української мови. Зб. наук. пр.

- Педагогічні науки. Херсон : ХДУ, 2006. Вип. 47. С. 85–91.
4. Батищев Г. С. Особенности культуры глубинного общения. *Вопросы философии*. 1995. № 3. С. 109-129.
 5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусол. Київ ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2005. 1728 с.
 6. Голуб Н. Підходи до навчання української мови в основній школі. *Українська мова і література в школі*. 2015. № 3. С. 2-10.
 7. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997.
 8. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
 9. Ильин В. В. Аксиология. Москва : Изд-во МГУ, 2005. 216 с.
 10. Климова К. Я. Формування мовнокомунікативної професійної компетентності студента як креативної особистості в умовах навчального середовища педагогічного вузу. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка. 2012. № 1. С. 66-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2012_1_13 (дата звернення 19.06.2019).
 11. Концепція мовної освіти (12-річна школа) URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/2712/ (дата звернення: 22.06.2019).
 12. Мамчур Л. Текст як засіб формування комунікативної компетентності учнів. *Теоретична і дидактична філологія*. 2010. Вип. 8. С. 222–231.
 13. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах: підручник для студентів філологічних факультетів університетів / колектив авторів за ред. М. І. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2004. 400 с.
 14. Омельчук С. “Підхід до навчання” як базова категорія сучасної лінгводидактичної науки. *Укр. мова і літ. в шк.* 2013. № 2. С. 2-8.
 15. Пентиліук М., Горошкіна О., Нікітіна А. Концептуальні засади комунікативної методики навчання української мови. *Українська мова і література в школі*. 2006. № 1. С. 15-20.
 16. Професійна педагогічна освіта: акме-синергетичний підхід / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011. 389 с.
 17. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. М. : НИИ школьных технологий, 2006. Т. 1. 816 с.
 18. Синергетика і творчість / за ред. В. Г. Кременя. Київ : Ін-т обдаров. Дитини. 2014. 312 с.
 19. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.
 20. Шелехова Г. Т. Сучасні підходи до навчання рідної мови в загальноосвітній школі. *УМЛШ*. 1998. № 3. С. 33-35.

References :

1. Afanasyev V. G. Sistemnost i obshestvo. Moskva : Politizdav, 1980. 368 s.
2. Babych N. D. Osnovy kultury movlennia. Lviv : Svit, 1990. 232 s.
3. Bakum Z. P. Tekstotsentryzm u suchasni systemi pryntsyypiv navchannia ukrainskoi movy. Zb. nauk. pr. Pedahohichni nauky. Kherson : KhDU, 2006. Vyp. 47. S. 85–91.
4. Batishev G. S. Osobennosti kultury glubinnogo obsheniya. *Voprosy filosofii*. 1995. № 3. S. 109-129.
5. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dop.) / uklad. i holov. red. V. T. Busol. Kyiv ; Irpin : VTF “Perun”, 2005. 1728 s.
6. Holub N. Pidkhody do navchannia ukrainskoi movy v osnovnii shkoli. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*. 2015. № 3. S. 2-10.
7. Honcharenko S. Ukrainskyi pedahohichni slovnyk. Kyiv : Lybid, 1997.
8. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia / nauk. red. ukr. vyd. S. Yu. Nikolaieva. Kyiv : Lenvit, 2003. 273 s.
9. Ilin V. V. Aksiologiia. Moskva : Izd-vo MGU, 2005. 216 s.
10. Klymova K. Ya. Formuvannia movnokomunikatyvnoi profesiinoi kompetentnosti studenta yak kreatyvnoi osobystosti v umovakh navchalnoho seredovyscha pedahohichnoho vuzu. *Naukovi zapysky Ternopilsskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*. Serii: Pedahohika. 2012. № 1. S. 66-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2012_1_13 (data zvernennia 19.06.2019).
11. Kontseptsiia movnoi osvity (12-richna shkola) URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/2712/ (data zvernennia: 22.06.2019).
12. Mamchur L. Tekst yak zasib formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti uchniv. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia*. 2010. Vyp. 8. S. 222–231.
13. Metodyka navchannia ukrainskoi movy v serednikh osvitnikh zakladakh: pidruchnyk dlia studentiv filolohichnykh fakultetiv universytetiv / kolektyv avtoriv za red. M. I. Pentyliuk. Kyiv : Lenvit, 2004. 400 s.
14. Omelchuk S. “Pidkhid do navchannia” yak bazova katehoriia suchasnoi linhvodydaktychnoi nauky. *Ukr. mova i lit. v shk.* 2013. № 2. S. 2-8.

15. Pentyliuk M., Horoshkina O., Nikitina A. Kontseptualni zasady komunikativnoi metodyky navchannia ukrainskoi movy. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*. 2006. № 1. S. 15-20.
16. Profesiina pedahohichna osvita: akme-synerhetychnyi pidkhid / za red. O. A. Dubaseniuk. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU imeni I. Franka, 2011. 389 s.
17. Selevko G. K. Encyklopediya obrazovatelnykh tehnologij : v 2 t. M. : NII shkolnykh tehnologij, 2006. T. 1. 816 s.
18. Synerhetyka i tvorchist / za red. V. H. Kremenia. Kyiv : In-t obdarov. Dytyny. 2014. 312 s.
19. Slovnyk-dovidnyk z ukrainskoi linhvodydakty : navch. posib. / kol. avtoriv za red. M. I. Pentyliuk. Kyiv : Lenvit, 2015. 320 s.
20. Shelekhova H. T. Suchasni pidkhody do navchannia ridnoi movy v zahalnoosvitnii shkoli. *UMLS*. 1998. № 3. S. 33-35.

Витюк В. В. Основные лингводидактические подходы к формированию компетентности правописания будущих учителей начальной школы.

Автор статьи отмечает социальную необходимость в подготовке качественных, конкурентоспособных будущих учителей начальной школы, которые не только владеют профессиональными знаниями и профессиональными качествами, но и стремятся к личностному саморазвитию и самосовершенствованию. Одним из путей решения очерченной проблемы является поиск новых подходов к изучению языковедческих дисциплин в современных учреждениях высшего образования.

В статье проанализированы лингвометодические определения термина “подход”, подана собственная трактовка понятия “лингводидактический подход”, проанализированы основные лингводидактические подходы к формированию компетентности правописания будущих учителей начальной школы в плоскости языковедческих дисциплин.

Ключевые слова: компетентностный подход, коммуникативно-деятельностный подход, когнитивно-коммуникативный подход, личностно-деятельностный подход, системный подход, синергический подход, текстоцентрический подход, аксиологический подход, социокультурный подход, компетентность правописания будущих учителей начальной школы.

Vitiuk V. V. The main linguistic and methodical approaches to the formation of spelling competence of future primary school teachers.

The author of the article emphasizes the social need to prepare high-quality, competitive future primary school teachers who not only possess professional knowledge and professional qualities, but also strive for personal self-development and self-improvement. The researcher believes that one of the ways to solve this problem is to search for new approaches to teaching linguistic disciplines in modern institutions of higher education and the implementation of integrated links between professional and linguistic disciplines.

The article analyzes the linguistic and methodical definition of the term “approach”, it’s own interpretation of the notion “linguodidactic approach”. In particular, the author of the article defines a linguodidactic approach as a system-integration complex of interrelated ideas, principles, forms, methods, teaching methods in accordance with a specific educational goal – the formation of the spelling competence of future primary school teachers in the context of solving the tasks of the New Ukrainian school.

In scientific intelligence it is indicated that at the present time in pedagogy and linguistics of higher education there is no single classification of approaches to learning. According to the author, an objective and desired result of research can be achieved by integrating traditional and innovative approaches. The article analyzes linguodidactic approaches for the formation of the spelling of competence of future teachers of primary school in the plane of linguistic disciplines: competence, communicative-activity, cognitive-communicative, personality-oriented, systemic, synergistic, text-centered, axiological, socio-cultural.

Keywords: *competence-based approach, communicative-activity approach, cognitive-communicative approach, personality-oriented approach, system approach, synergistic approach, text-centric approach, axiological approach, sociocultural approach, spelling competence of future primary school teachers.*

УДК 37.04

Волошина В. В.

**ЗНАЧЕННЯ РІДНОМОВНОЇ КНИГИ
ТА УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ
В РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА**

Статтю присвячено аналізу думок, досліджень В. О. Сухомлинського щодо ролі рідномовної книги в навчанні та вихованні конкурентоспроможного покоління. Описано коло проблем стосовно інтелектуального та повноцінного життя особистості. Проаналізовано ключові засади виховного процесу Павлівської середньої школи.